

CZU347.19

CONCEPTUL DE PERSOANĂ ÎN PERCEPȚIA DREPTULUI CIVIL

Grigore ARDELEAN

doctor în drept, lector universitar, Academia „Ștefan cel Mare” din Republica Moldova

Cunoașterea și perceperea corectă a calității de persoană în sensul legislației civile constituie o necesitate incontestabilă pentru toate ramurile dreptului, în condițiile în care conceptul, după care este consacrat și dat întregului sistem al dreptului, aparține dreptului civil. De aceea, prezentarea esenței statutului de persoană din momentul nașterii (conceperii sau constituției) și până în momentul încetării sale din viață (dizolvarea persoanei juridice), dar și recunoașterea ei unanimă, fără nicio excepție, de către toate ramurile dreptului, constituie o prerogativă valabilă și specifică tuturor timpurilor.

Cuvinte-cheie: persoană, drept, personalitate, persoană juridică, statut juridic, subiect de drept, titular de drepturi, obligație.

THE CONCEPT OF PERSON IN THE PERCEPTION OF CIVIL LAW

Grigore ARDELEAN

PhD in Law, University Lecturer, Academy „Ștefan cel Mare” of the Republic of Moldova

The correct knowledge and perception of the quality of person in the sense of the civil legislation, constitutes an indisputable necessity for all the branches of the law, in the conditions in which the concept according to which it is consecrated and given to the whole system of law, belongs to the civil law. Therefore, the presentation of the essence of the status of person from the moment of birth (conception or constitution) until the moment of his cessation of life (dissolution of the legal person), but also its unanimous recognition, without exception, by all branches of law, is a prerogative valid and specific to all times.

Keywords: person, law, personality, legal person, legal status, subject of law, holder of rights, obligation.

Introducere. În vorbirea curentă, atunci când ne referim la persoane, avem închipuirea generală despre oameni ca ființe înzestrate cu rațiune, fapt ce-i plasează în vârful piramidei viețuitoarelor, titulari de drepturi și obligații de orice fel. După aceeași abordare generalistă, de multe ori în exprimare, nu se încearcă a face diferența între termenii de „om” - „persoană” - „cetățean”.

Scopul articolului constă în prezentarea teoretică a conceptului de persoană în calitatea sa de subiect al dreptului civil, statutul ei, utilitatea practică a percepției corecte despre persoana fizică și persoana juridică, distincția conceptuală între ele, dar și rațiunea reglementărilor de natură civilă ce ar trebui să consfințească înțelesul unic pentru toate ramurile dreptului.

Metodele și materiale aplicate în procesul studiului fac parte din categoria celor mai diverse, fiind utilizate metodele cele mai efici-

ente în materia cercetării juridice, dintre care enumerăm: metoda analizei, metoda sintezei, metoda deducției, metoda sistemică, metoda istorică, metoda comparativă, precum și metoda empirică.

Rezultate obținute și discuții. Deci, dacă în sensul exprimării generale, distincția între termenii de „om” - „persoană” - „cetățean” este lipsită de importanță, cu excepția respectării corectitudinii lingvistice, același lucru nu poate fi valabil și în sens juridico-civil. Or, pentru raporturile de drept civil nu interesează cetățenia, ci persoana, indiferent, dacă deține cetățenie sau este apatrid. Statutul de persoană îl poate avea cetățenii Republicii Moldova, cetățenii străini, dar și apatrizii, iar mai nou și persoana neconcepută (art. 2253 alin. 1 din CC). Cu toate acestea, nu trebuie să uităm și de timpurile (perioada de aplicare pe teritoriul nostru a Codului civil din 1964) în care titularii de drepturi și obligații civile nu se numeau *persoane*, dar *cetățeni*.

Trecând peste aceasta și ținând seama de realitatea istorică mai îndepărtată, în care majoritatea termenilor juridici care, actualmente, intitulează întregi instituții ale dreptului civil, și nu numai, etimologic, își au originea de la termenii utilizați în vorbirea curentă a societății de cândva, în căutarea semnificației juridice a termenului de „persoană”, vom începe de la consultarea sensului general, dar și cel etimologic al termenului ce astăzi intitulează Titlul II al Cărții întâi din Codul civil – „Persoanele”.

Așadar, potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, *persoana* este *individ al speciei umane, om considerat prin totalitatea însușirilor sale fizice și psihice*.

Înțelesul general exprimat în Dicționar nu este suficient, prin urmare, nu este compatibil cu cel pe care, în realitate, îl exprimă dreptul, cu preponderență, ramura dreptului civil, fapt pe care-l vom demonstra în alte lucrări.

Etimologic, termenul de „per-

soană” provine de la latinescul *persona* (rezultat din asocierea cuvintelor *per* și *sonare* [11, p. 9-10]) care la romani însemna *masca* pe care o purtau actorii antici pe scenă sugerând personajul pe care-l interpretau. De fapt, cuvântul *persona* provine de la grecescul *pro-sonon* (mască), tradus de latini cu un cuvânt al lor, *persona*, de la care se trage și cuvântul românesc persoană (poate prin mijlocirea limbii franceze) [14, p. 1].

Prin urmare, pornindu-se de la această semnificație a noțiunii s-a ajuns la concluzia că persoana exprimă, de fapt, rolul omului de actor pe scena vieții juridice [12, p. 346].

Într-adevăr, persoana în sens juridic, este masca omului, inventată pentru a putea fi recunoscut de materia dreptului, doar ea fiind compatibilă cu acesta, făcând posibilă conexiunea ființei umane cu dreptul, deoarece ambele (masca, fața juridică - *persoana* și *dreptul*) sunt entități abstracte create de om. Cu alte cuvinte, în sens juridic, noțiunea de persoană nu se reduce la înțelesul de ființă umană, ea fiind nu numai omul, ci „omul cu mască” pe care odată ce o îmbracă, dobândește identitate juridică ce-i permite să intre pe scena juridică în care se joacă rolurile de debitor-creditor (titular de drepturi și obligații).

Sensul juridic al termenului de „persoană”

Ca și în cazul multor instituții ale dreptului civil, fiind create prin reproducerea unor relații pur sociale de dragul reglementării lor juridice, instituția persoanei este rezultatul unei reproduceri a ființei umane. Cu toate acestea, persoana nu este doar omul în calitate de ființă, ci o creatură a sa realizată odată cu formarea dreptului care este, spre deosebire de ființă, o chestiune abstractă (instituție juridică), nesusceptibilă simțurilor, așa cum este și dreptul. Mai mult, în sensul legislației civile, deși aici nu se dă

noțiunea de „persoană”, calitatea de persoană o poate avea nu doar omul, ci și organizația (persoana juridică) precum și unele entități colective (gospodăria țărănească). Pentru o mai bună înțelegere, spunem că în toate cazurile *omul este persoana*, iar nu în toate cazurile *persoana este omul* (în cazul persoanei juridice, aceasta este organizația).

În pofida acestui fapt, omul, în calitate sa de ființă vie, aflat în afara relațiilor juridice, nu trebuie de tratat de pe aceeași poziție cu persoana, altfel spus, „nu trebuie puși în aceeași oală”.

Statutul omului în afara calității de persoană

După cum putem observa din cele elucidate anterior, termenul de „persoană” se utilizează doar atunci când legislația, doctrina sau jurisprudența se referă la ființa umană în calitate de subiect de drept. De aceea, termenul de „persoană” poate fi substituit în exprimare cu termenul de „om” numai în context juridic, nu și în afara lui.

De ce anume? În concepția clasică [13, p. 133], dreptul, în general, nu studiază persoana omenească în toată integritatea ei, iar știința dreptului nu se ocupă de persoane, decât numai cu privire la reglementarea raporturilor reciproce infinite de variate ce se nasc între ele.

Într-adevăr, știința despre om ca ființă nu interesează dreptul, ci doar relațiile în care el se poate angaja, iar aici, mai este esențial de subliniat, doar *relațiile juridice*. Chiar dacă transplantul de țesuturi și organe este reglementat juridic [7], relațiile dintre persoane constituite cu ocazia transplantului, rămân în afara dreptului. Or, într-o altă lucrare [9, p. 30] spuneam că atunci când este vorba despre corpul uman, de fiecare dată excludem posibilitatea angajării în raporturi juridice ce au ca obiect părți din el. În situația descrisă, considerăm că transplantul de țesuturi și organe trebuie să rămână o chestiune pur medicală,

rezumată la noțiunea de transplant cu acordul transmitătorului, fără a fi asimilată cu donația, deci plasându-se în afara materiei oricăror acte juridice civile, nemaivorbind de cele comerciale.

În contextul dat, nu trebuie de înțeles că omul privit în afara statutului juridico-civil de persoană nu se bucură de protecția drepturilor sale fundamentale. Chiar și actul internațional ce-i apără drepturile [1], se numeștecu privire la apărarea drepturilor *omului* și nu a *persoanei*, primul fiind un termen cu care operează dreptul atunci când desemnează subiectele sale în plan general. Tot astfel, s-ar putea susține că sintagma „persoană” este utilizată preponderent în dreptul civil ca noțiune de gen, referindu-se la subiectele dreptului civil titulare de drepturi și obligații.

Așadar, doar în dreptul pozitiv individul uman este considerat persoană: fizică, în raporturi civile; infractor, în raporturi penale; funcționar, în raporturi administrative etc. „Fizică”, „infractor”, „funcționar” sunt termeni din limbajele juridice ale diferitelor ramuri de drept care desemnează persoana individuală în drept, una și aceeași, intrând în diverse raporturi sociale, juridice: eu sunt considerat persoană fizică în dreptul civil, infractor în dreptul penal, funcționar în dreptul administrativ, contribuabil în dreptul fiscal etc [14, p. 2]. Deci, toți cei vizați în diversele raporturi pe care le implică dreptul, indiferent de ramură, sunt persoane, cu statut aparte, în timp ce indivizii neimplicați în asemenea raporturi, rămân la statutul de oameni.

Mai simplu spus, cu toate că persoana dobândește drepturi și obligații de la naștere sau chiar de la concepere, ea nu primește statutul de persoană, dacă nu primește elementele cu care poate fi identificată (nume de familie, prenume, domiciliu), nu este recunoscută de lumea dreptului ca persoană fizică subiect al său, iar pe cale de

consecință, rămâne la statutul de om.

În concluzie, după cum se mai susține și în literatura română de specialitate, [15, p. 25] individul uman nu devine, în mod necesar, subiect de drept, respectiv, persoană; el apare în această calitate fiindcă dreptul pozitiv îi atribuie această calitate. Omul, până la apariția statului și dreptului, nu putea fi subiect de drept, prin urmare, nu poate avea statut de persoană fizică sau juridică.

Persoana – creație a dreptului necesară diversificării raporturilor juridico-civile

După cum se poate observa din cele analizate mai sus, persoana nu este altceva decât o creație a dreptului, o ficțiune juridică ce reprezintă o entitate juridică abstractă ce redă imaginația unui subiect al dreptului ce în realitatea obiectivă nu există, evident, în afară de cazul în care persoana este omul. De fapt, nimic nou pentru materia dreptului civil, ficțiunea fiind o soluție pentru flexibilizarea relațiilor civile, pentru confortul și utilitatea lor practică.

În literatura de specialitate, prin ficțiunea juridică se înțelege metoda tehnico-juridică aplicată ca o măsură extremă și necesară în procesul de legiferare și de aplicare a dreptului prin care teza inexistenței se declară ca fiind existentă și dobândește caracter obligatoriu ca urmare a fixării ei în norma juridică [10, p. 207].

Deși, în viziunea unui cerc larg de specialiști ai domeniului dreptului, persoana fizică este omul, iar cea juridică o entitate creată prin ficțiune, în realitate, ambele categorii de persoane reprezintă creații ale legiuitorului care, de fapt nu există în lumea reală, niciuna din ele nu e susceptibilă apropierii individuale, nu poate fi percepută de simțurile omenești.

După cum se mai afirmă în literatura română de specialitate [15, p. 203], personalitatea este deci de drept pozitiv chiar și în privința oa-

menilor, ca ființe firești, nu doar în privința persoanelor juridice – ambele fiind create prin ficțiune juridică (și persoana fizică și persoana juridică). Generalizarea personalității oamenilor nu arată decât un progres social-cultural. De aceea, personalitatea persoanelor juridice nu poate fi privită ca simplă antiteză față de personalitatea persoanei fizice și nu se poate afirma că numai persoanele juridice sunt o creație a dreptului pozitiv. Personalitatea (în sens juridic) rezultă totdeauna din hotărârea dreptului pozitiv dat, ea nefiind, în principiu, condiționată de forme vizibile și palpabile omenești, putând fi conferite și unor categorii care nu cad sub simțurile noastre, cum sunt persoanele fizice. Personalitatea omului sau condiția de subiect de drept este, în fond, aceeași ca și a persoanei juridice, ambele având temeiul în dreptul pozitiv.

Drept exemplu pentru contextul dat, putem aduce instituția declarării decesului persoanei fizice dispărute fără veste (art. 90 din CC), fiind o ficțiune a dreptului prin care se încenează moartea ei care, în realitate, biologic nu s-a produs, însă efectele aplicate față de această imagine sunt similare cu ale morții de fapt. Deci, decesul persoanei, în dreptul civil poate fi și o stare ce coincide cu cea de drept fără a coincide, în mod obligatoriu, și cu starea de fapt. Fiind atribuită situația descrisă la coraportul: om-persoană, decesul, în sensul legislației civile, se referă la persoană și nu la om (corpul său). În acest caz, avem în vedere decesul persoanei și nu a omului, iar în cazul persoanei juridice, desființarea este echivalentă cu decesul persoanei. Tot astfel se întâmplă și în cazul moștenirii testamentare, în care se poate lăsa testament unei persoane. *Atenție!*: *neconcepute* (art. 2253 alin. 1 din CC). Deci, vedem că și aici legiuitorul a recurs la ficțiune, de dragul lărgirii posibilităților și cercului de subiecți în favoarea cărora testatorul își poate exprima ultima

sa voință. Or, aici nici nu se poate pune în discuție faptul că persoana nu poate fi și altcineva decât omul, deci persoana este o imaginație a omului care în realitate nu există.

Deci, în acest caz, observăm că termenul de persoană, este unul convențional, fapt care în context juridic, presupune un înțeles mai larg, în care, pe lângă om, include și unele entități abstracte (întreprinderea individuală, spre exemplu) create prin ficțiune juridică, persoana juridică, precum și persoana neconcepută.

Da acest lucru este posibil, după cum susțin și alți autori [15, p. 23], în dreptul obiectiv care determină identitatea juridică a individului, a omului ca subiect de drept, avându-l în vedere, uneori, *chiar înainte de a se naște*, stabilind (anumite) drepturi în seama copilului conceput încă nenăscut, asigurându-i paternitatea etc., deși noul subiect de drept este încă inconștient, lipsit total, un anumit timp, de discernământ neputându-și exercita personal vreun drept al său ori îndeplini vreo obligație juridică.

Așadar, după cum făceam comparația persoanei cu masca sa, ultima este înfățișarea sa juridică cu care apare în raporturi de drept civil. Or, acest lucru se întâmplă în viața de toate zilele, omul poate apărea în diferite ipostaze, fiecare purtând masca sa (persoana cu funcție de răspundere, persoană publică, personal medical, personal tehnic etc.) care îi atribuie o anumită calitate, rol, funcție ce-l obligă la ceva, dar îi și garantează anumite drepturi, drepturi ce le depășesc pe cele de care poate beneficia omul în afara rolului său special (de persoană). Mai mult, în condițiile în care am ajuns să trăim, omul în toate activitățile lui cotidiene, este perceput numai după masca sa, adică, după categoria persoanei care-l reprezintă, îi arată identitatea juridică în raport cu terții. Or, astăzi când intri într-o instituție bancară, pentru a ți se presta un serviciu,

mai întâi ești întrebat: sunteți *persoană* fizică sau juridică?, atunci când achiți pentru un serviciu sau bun, ești întrebat: achitați în calitate de *persoană* fizică sau juridică și absolut orice instituție, domeniu (financiar, economic, contabil etc.) sau autoritate recunoaște persoana în raporturile juridice cu ele numai prin prisma persoanei fiecărui om, altfel spus, măștii sale.

Problema recunoașterii statutului de subiect al dreptului civil unei categorii intermediare între lucruri și persoane – animalele

De multe ori, în doctrina civilă, atunci când se ajunge la descrierea subiectelor dreptului civil, subiectelor raportului juridic civil, la titularii de drepturi și obligații civile, dar și atunci când se face inițiere în materia persoanelor, în plan teoretic, pur ipotetic, se pune întrebarea: care ar fi locul animalelor în dreptul civil?, sunt ele titulare de drepturi, dar și de obligații?, pot fi reprezentate de către om în relații civile? etc., etc.

De faptul că actualmente animalele sunt subiecte ale protejării din partea dreptului, nu mai încapă îndoială, ele sunt protejate prin legi speciale [8], a căror norme ignorate, atrage răspunderea contravențională sau penală, după caz.

Cu toate acestea, faptul că animalele beneficiază de protecție și că ele nu sunt lucruri, este clar (potrivit art. 458 din CC, animalele nu sunt lucruri, ele sunt ocrotite prin legi speciale), dar atunci, care este răspunsul la întrebarea: care este situația juridică a animalelor? La ce categorie se atribuie?

Într-o opinie, se refuză categoric ideea existenței unor drepturi ale animalelor, ceea ce ar însemna că *trebuie să le socotim drept persoane, și nu drept lucruri*, fapt ce ar depăși realitatea.

După cum se expun autori români I.Reghini și Ș. Diaconescu, care caută cu insistență un răspuns adecvat la întrebare, numai

în gândire săracă, „sclavagistă”, când încă nu s-a putut concepe că și sclavii, ca și robii și țișanii care aveau situația dobitoacelor, acestea pot fi *obiecte*, și nu *subiecte ale dreptului*.

Aceeași autori, susțin că, animalele, ca și omul, se bucură și suferă, cunosc satisfacția, dar și frica de moarte, care se mișcă singure, nu sunt mișcate cu ajutorul unei „puteri străine” cum se întâmplă cu bunurile mobile neînsuflețite [16, p. 42], și se înmulțesc după legile naturii, adică sunt *viețuitoare* [7, p. 240-241]. Cuprinderea lor în mod tradițional, mai mult mecanic decât rațional, în categoria bunurilor mobile prin natura lor trebuie considerată depășită. Mai mult, amintim că în perioada în care oamenii erau tratați ca lucruri, în Grecia antică a existat un tribunal special pentru judecarea lucrurilor și a animalelor, numit *Pritaneul*, iar în Africa se crucificau leii care ucideau oamenii [18, p. 168], deci, animalele aveau dreptul de a fi judecate, respectiv, nu putem spune că nu beneficiau de drepturi pe care le au și oamenii.

Așadar, considerăm insistența autorilor a fi un demers pozitiv, chiar dacă într-un final, este corectă ideea potrivit căreia, investirea animalelor cu drepturi și supunerea lor la îndatoriri „ar întemeia capacitatea juridică ceea ce ar fi de neconceput”. Cu toate acestea, respectiva poziție este mai aproape de spiritul puternic de afirmare a drepturilor animalelor [2], în pofida faptului că este prematur a le recunoaște în calitate de subiecte ale dreptului civil cu drepturi depline, acestea rămânând a fi o categorie intermediară între *lucruri* și *subiecte de drept* așteptându-și ceasul lor.

Calitatea de persoană în preocuparea altor ramuri de drept

Deși, instituția persoanelor este detaliat reglementată de Codul civil, celelalte ramuri făcând doar trimitere la acesta în caz de necesitate, calitatea de persoană fizică a omului

nu privește numai domeniul dreptului civil, ci și alte ramuri. Or, persoana fizică are calitatea de subiect de drept în nenumărate raporturi de drept public, atunci când discutăm despre contribuabil (în raporturile juridice ale dreptului finanțelor publice), despre contravenient (în dreptul contravențional), infractor (în raporturile de drept penal), ca cetățean sau alegător (în dreptul constituțional) etc. Bunăoară, legislația fiscală [6] utilizează frecvent termenul de persoană, iar în art. 5, chiar le clasifică și le definește în parte, deși într-o manieră mai puțin potrivită și compatibilă cu cea dată de legea civilă.

Mai mult, omul își păstrează calitatea sa de persoană fizică în toate raporturile de drept privat, unde poate avea calitatea de comerciant, de participant la un raport juridic privat cu elemente de extraneitate [19, p. 126-131] etc.

Noțiunea juridică de „persoană”

Având în vedere că legea civilă nu se expune asupra noțiunii de „persoană”, în calitatea ei de subiect al dreptului civil, în compartimentul de față, sistematizând toate referințele făcute anterior asupra statutului, esenței juridice, importanței și apartenenței la ramură a instituției persoanei, vom strădui a formula o noțiune ce să redea lacunar întreaga sa esență, nu înainte de a arăta și unele opinii ale doctrinei asupra definirii noțiunii juridice de „persoană”.

Deci, potrivit unor autori români [12, p. 236], în domeniul dreptului, *termenul de persoană* a primit un înțeles diferit, devenind sinonim cu acela de subiect de drept „*desemnându-l, în mod generic, pe titularul de drepturi și obligații civile – individ sau colectivitate umană organizată – care, în această calitate, participă la diverse raporturi juridice*”

Așadar, în sens juridico-civil, putem defini *persoana* ca fiind *entitatea juridică sub care se înfățișează oricare subiect de drept*

privit ca individualitate, titular de drepturi și obligații civile.

Pentru o mai bună înțelegere a noțiunii de persoană, în cele ce urmează prezentăm în detaliu elementele definitorii ce ar explica stilul respectiv de definire:

➤ *persoana este o entitate juridică*, o creație a dreptului, o ficțiune destinată flexibilizării și diversificării relațiilor juridico-civile, desfășurării lor în orice condiții și pretutindeni;

➤ *persoana este fața juridică a oricărui subiect de drept* privit ca individualitate indiferent pe cine reprezintă în diferit ipostaze: omul, colectivitatea, organizația, eventuali membri ai generațiilor viitoare (în cazul testării către o persoană neconcepută);

➤ *persoana este titulară de drepturi și obligații*, în special, de drepturi și obligații civile, din categoria celor patrimoniale și personal nepatrimoniale, pentru că în afara raporturilor civile, persoana, de asemenea, dispune de drepturi, dar are și obligații de orice fel.

Caracterele juridice ale personalității civile

După cum se afirmă în literatura de specialitate [21, p. 154] și credem că, pe bună dreptate, vorbim aici în contextul personalității de drept civil, personalitatea este atribuită ca o prerogativă de ordine publică, independent de voința individuală; nimeni nu poate renunța la personalitatea sa; ea nu poate fi îngrădită și nici nu se divide.

Prin urmare, persoanei, din punct de vedere juridic, îi sunt specifice următoarele caractere juridice:

➤ *fiecare poate dobândi personalitate civilă*, unii odată cu nașterea, alții prin constituire (cazul persoanei juridice), altele prin efectul legii poate avea statut juridic de persoană fizică (întreprinderea individuală) etc.

➤ *nimeni nu poate fi îngrădit sau lipsit de personalitate juridico-civilă*, deoarece omul o are

până la momentul încetării lui din viață, respectiv, până la desființare. Or, personalitatea juridică este legată direct de corpul omului, și nu de conștiința sau de voința sa. De aceea, copilul de vârstă fragedă sau alienatul mintal sunt juridic persoane, în ciuda imaturității sau deficiențelor lor psihice; ei sunt asimilați sub acest aspect cu adultul care are o judecată deplină [22, p. 6];

➤ *personalitatea civilă nu se divide*, acest lucru este evident de la sine, mai ales când avem în vedere omul privit individual ca titular de drepturi și obligații civile, dar și atunci când vorbim de colectivitatea de persoane sau de organe constitutive ale persoanei juridice. În cel din urmă caz, sunt divizibile veniturile, cheltuielile, responsabilitatea chiar, nu și personalitate, ea fiind un tot întreg ce definește însăși persoana;

➤ *personalitatea este generală, absolută și permanentă*, acest lucru rezultă din art. 6 al Declarației Universale ale Drepturilor Omului potrivit căreia, fiecare are dreptul să i se recunoască personalitatea sa juridică oriunde s-ar afla.

Categorii de persoane cunoscute dreptului civil

Dreptul civil, recunoaște două categorii de persoane – persoana fizică și persoana juridică.

Ambele sunt instituții ale dreptului civil, create prin ficțiune juridică care pot prezenta ființa umană în raporturi juridice, atât în mod individual, cât și sub formă de colectivitate, formulă valabilă pentru ambele, cu unele particularități distincte de constituire și de statut juridic.

În concluzie, susținem că statutul de persoană, în concepția dreptului civil, dar și a dreptului în general, nu se reduce doar la persoana văzută în chipul ei fizic de om (corpul persoanei), ea poate întruchipa și o abstracțiune, închipuire (persoana juridică sau un alt subiect din generația viitoare), ne-

cesară intermedierei și flexibilizării raporturilor juridice. Mai mult, tot astfel trebuie văzut statutul de persoană și de către celelalte ramuri ale dreptului, pentru ele persoana nu trebuie să arate altfel, evident, cu anumite excepții.

Referințe bibliografice

1. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată la 16 decembrie 1948, prin Rezoluția 217 A.
2. Declarația din 15 octombrie 1978, elaborată sub egida UNESCO și cea din 1982 emisă de Consiliul European.
3. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 18.08.1994, nr. 1.
4. Codul Civil al Republicii al Moldova, adoptat prin Legea nr.1107-XV din 06.06.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 22.06.2002, nr. 82-86.
5. Codul civil al României, aprobat prin Legea 71/2011, republicată. În: Monitorul oficial al României, 15.07.2011, nr. 505, art. 916 alin. 1.
6. Codul fiscal, nr. nr.1163-XIII din 24.04.1997. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 62 art. 522 din 18.09.1997.
7. Legea nr. 42 din 06.03.2008 privind transplantul de organe, țesuturi și celule umane. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 81 din 25.04.2008.
8. Legea regnului animal nr. 439 din 27.04.1995. Monitorul Oficial nr.62-63 din 09.11.1995.
9. G. Ardelean. Contractul de donație. Ed. Cartea Militară, Chișinău, 2019. 156 p.
10. N. Trofimov. Aplicarea ficțiunilor în domeniul dreptului. <http://repository.utm.md>.
11. Fr. Terre. D. Fenouillet. Droit civil. Les personnes. La famille. Les incapables. Dalloz, Paris, 1996, 748 p.
12. G. Boroi. Drept civil. Partea generală. Persoanele. Editura Hamangiu, București, 2010. 496 p.
13. C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al Băicoianu, Tratat de drept civil român, vol. I Ed. All, București, 1996. 800 p.